

**MA'MURIY JAZOLARNI HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTİKASIDA
QO`LLASHNING O'RNI.**

Qorjavov Zohidjon Vohidjon o'g'li

Annotatsiya: ma'muriy jazo choralari ijtimoiy tartibni saqlash va huquqbuzarliklarning oldini olishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu maqola ma'muriy jazolarning profilaktika chorasi sifatida ahamiyatini o'rganib, ularning oldini olish, tartibga solish va qonun ustuvorligi jamiyatini targ'ib qilishga ta'sirini ta'kidlaydi. Ma'muriy jazo choralari bilan bog'liq afzalliklar va muammolarni o'rganib chiqib, ularning huquqbuzarliklarning oldini olish va qonunga bo'ysunuvchi jamiyatni rivojlantirishdagi rolini yaxshiroq tushunishimiz mumkin.

Kalit so'zlar: ma'muriy jazo, oldini olish, huquqbuzarliklar, ijro, rioya qilish, jilovlash, normativ-huquqiy baza, huquqiy oqibatlar.

Аннотация: Административные наказания играют решающую роль в поддержании общественного порядка и предотвращении правонарушений. В этой статье исследуется значение административных наказаний как превентивной меры, подчеркивается их влияние на сдерживание, обеспечение соблюдения нормативных требований и продвижение правового общества. Изучая преимущества и проблемы, связанные с административными наказаниями, мы можем лучше понять их роль в предотвращении правонарушений и формировании законопослушного сообщества.

Административные наказания, профилактика, правонарушения, правоприменение, комплаенс, сдерживание, нормативная база, правовые последствия.

Ma'muriy jazolar turli sohalarda, shu jumladan biznes, atrof-muhit qoidalari, yo'l harakati va davlat boshqaruvidagi huquqbuzarliklarning oldini olishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu jazolar, ko'pincha jinoiy bo'lmagan sanktsiyalar, davlat idoralari tomonidan qoidalar, qoidalar va qonunlarga rioya qilishni rag'batlantirish uchun qo'llaniladi. Ushbu maqola ma'muriy jazolarning huquqbuzarliklarni oldini olish vositasi sifatida ahamiyatini o'rganadi, ularni amalga oshirish usullarini taqdim etadi, ularni qo'llash orqali erishilgan natijalarni muhokama qiladi va ushbu ijro etuvchi yondashuvning kengroq oqibatlari haqida tushuncha beradi.

- Normativ-huquqiy baza: ma'muriy jazolar yurisdiksiya va sektorga qarab o'zgarib turadigan maxsus qonunlar va qoidalar orqali belgilanadi va tartibga solinadi. Davlat idoralari huquqbuzarliklarni aniqlaydi, jarima miqdorini belgilaydi va ijro etish tartibini belgilaydi.

- Ijro etish mexanizmlari: ma'muriy jazolarni ijro etish uchun mas'ul idoralar odatda tergov o'tkazadilar, ogohlantirishlar yoki iqtiboslar beradilar va buzilishning mohiyati va og'irligiga qarab jarima yoki sanksiyalar qo'llaydilar. Ushbu mexanizmlar juda xilma-xil bo'lishi mumkin, ammo muvofiqlikni rag'batlantirish uchun mo'ljallangan.

Ma'muriy jazolarni qo'llash turli sohalarda va kontekstlarda, shu jumladan hukumat, biznes va nazorat qiluvchi organlarda huquqbuzarliklarning oldini olishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu jazolar noqonuniy xatti-harakatlarning oldini olish va qonunlar va qoidalarga rioya qilishni rag'batlantirish uchun muhim vositadir. Huquqbuzarliklarning oldini olishda ma'muriy jazolarning rolining ba'zi asosiy jihatlari:

- To'xtatuvchilik: ma'muriy jazo choralari jismoniy shaxslar va tashkilotlarni qoidalar va qoidalarga rioya qilmaganlik uchun moliyaviy xarajatlar yoki boshqa salbiy oqibatlar keltirib chiqarish orqali to'xtatuvchi vosita bo'lib xizmat qiladi. Qonunni buzishning oqibatlari borligini bilish odamlarni qoidalarga rioya qilishga va huquqbuzarlikdan qochishga undaydi.
- Tuzatish harakati: Ma'muriy jazolar qoidabuzarliklarni tuzatish va bartaraf etish uchun ishlatilishi mumkin. Masalan, ular tashkilotdan huquqbuzarlikni bartaraf etish yoki huquqbuzarlikka olib kelgan asosiy muammolarni hal qilish uchun muayyan harakatlarni amalga oshirishni talab qilishlari mumkin. Ushbu tuzatish chorasi kelajakda buzilishlarning oldini olishga yordam beradi.
- Daromad olish: Ba'zi hollarda ma'muriy jazolar davlat organlari yoki nazorat qiluvchi organlar uchun daromad keltiradi. Ushbu daromad huquqni muhofaza qilish sa'y-harakatlarini moliyalashtirish, jabrlanuvchilarga tovon to'lash dasturlarini qo'llab-quvvatlash yoki profilaktika choralariga sarmoya kiritish uchun ishlatilishi mumkin.
- Muvofiqlik va adolatlilik: ma'muriy jazolar odatda izchil va adolatli tarzda qo'llaniladi, bu o'xshash huquqbuzarliklarni sodir etgan barcha shaxslar yoki tashkilotlarning o'xshash oqibatlarga duch kelishini ta'minlaydi. Bu izchillik adolat tuyg'usiga hissa qo'shishi va potentsial huquqbuzarlarni ruhlantirishi mumkin.
- Jamoatchilikni xabardor qilish: ma'muriy jazo qo'llash ko'pincha jamoatchilik e'tiborini tortadi, ayniqsa shov-shuvli ishlarda. Ushbu reklama qoidaga rioya qilmaslik oqibatlari haqida xabardorlikni oshirishi va boshqalarga ogohlantirish bo'lib xizmat qilishi va potentsial huquqbuzarlarning oldini olishi mumkin.
- Reglamentga muvofiqlik: tartibga solish muhitida ma'muriy jazolar korxonalar va jismoniy shaxslarni qoidalar va qoidalarga rioya qilishga undash uchun qo'llaniladi. Bu, o'z navbatida, sanoat va tarmoqlarning yaxlitligini saqlashga yordam beradi va iste'molchilar va atrof-muhitni himoya qiladi.

- Yakuniy yondashuv: Ma'muriy jazolar bosqichma-bosqich tuzilishi mumkin, bunda takroriy huquqbuzarliklar uchun jiddiylik kuchayishi mumkin. Ushbu yondashuv shaxslar yoki tashkilotlar uchun birinchi huquqbuzarlikdan keyin o'z xatti-harakatlarini tuzatish imkoniyatini beradi, lekin takroriy buzilishlar uchun yanada jiddiyroq oqibatlariga olib keladi.
- Muvofiqlik uchun rag'batlantirish: Ma'muriy jazolar, shuningdek, jismoniy shaxslar va tashkilotlarning qonunga faol rioya qilishlariga turtki bo'lishi mumkin. Jarimalardan qochib, ular qonuniy muammolar va jarimalarga sarflanadigan vaqt va resurslarni tejashlari mumkin.
- Huquqiy asos: Ma'muriy jazolar odatda huquqiy asosda belgilanadi, bunda jazoga sabab bo'lishi mumkin bo'lgan huquqbuzarliklar, jarima miqdori, jazo qo'llash va shikoyat qilish tartiblari ko'rsatilgan. Ushbu huquqiy aniqlik tegishli jarayon va adolatni ta'minlashga yordam beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ma'muriy jazolar qonunbuzarliklarning oldini olish, tuzatish ishlarini rag'batlantirish, qonun va me'yoriy hujjatlarga rioya qilish madaniyatini yuksaltirish orqali huquqbuzarliklarning oldini olishda qimmatli vosita hisoblanadi. Ular jamiyatning turli sohalarida tartib, adolat va jamoat xavfsizligini saqlashga hissa qo'shadi.

Ma'muriy jazo huquqbuzarliklarning oldini olishning samarali vositasi ekanligi isbotlangan. Ular jazo choralari va jinoiy bo'lmagan oqibatlar o'rtasidagi muvozanatni saqlaydi va ularni nazorat qiluvchi organlar uchun qimmatli vositaga aylantiradi. Biroq ularning samaradorligi bir qancha omillarga, jumladan, jazolarning og'irligi, ijroning izchilligi va aholining xabardorligiga bog'liq.

Bundan tashqari, ma'muriy jazolarni muvaffaqiyatli qo'llash aniq muloqot va ta'limni talab qiladi. Huquqbuzarlar qoidalar va ularga rioya qilmaslik oqibatlarini bilishlari kerak. Agentliklar shuningdek, jazolarning huquqbuzarlikka mutanosib bo'lishini va tegishli protsessual huquqlarga rioya etilishini ta'minlashi kerak.

Xulosa.

Ma'muriy jazo turli sohalarida huquqbuzarliklarning oldini olishda faol yondashuv sifatida xizmat qiladi. Ular potentsial huquqbuzarlarning oldini oladi, huquqni muhofaza qiluvchi organlarga daromad keltiradi va qonunlar va qoidalarga rioya qilishga yordam beradi. Biroq, ularning samaradorligi ehtiyotkorlik bilan loyihalash, izchil amalga oshirish va tegishli xalq ta'limiga bog'liq. Aniq belgilangan me'yoriy-huquqiy baza doirasida oqilona foydalanilsa, ma'muriy jazolar huquqbuzarliklarning oldini olishga katta hissa qo'shishi mumkin.

- Muntazam ko'rib chiqish: Davlat organlari ma'muriy jazolarning samaradorligini vaqti-vaqti bilan ko'rib chiqishlari va ularning oldini olish qiymatini saqlab qolish uchun zaruratga qarab tuzatishlari kerak.

Jamoatchilikni xabardor qilish: Agentliklar jismoniy shaxslar va tashkilotlarga qoidalarga rioya qilmaslik oqibatlari va qoidalarga rioya qilishning afzalliklari haqida ma'lumot berish uchun jamoatchilikni xabardor qilish kampaniyalariga mablag 'sarflashlari kerak.

Shaffoflik: tartibga solish tizimiga ishonch va ishonchni mustahkamlash uchun ijro jarayonlarida shaffoflikni ta'minlash.

Doimiy takomillashtirish: Agentliklar xavf-xatar yuqori bo'lgan hududlarni maqsad qilib qo'yish va muvofiqlikni yaxshilash uchun texnologiya va ma'lumotlar tahlilidan foydalangan holda o'zlarining qo'llash usullarini doimiy ravishda takomillashtirishlari kerak.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ma' muriy jazolar huquqbuzarliklarning oldini olishda qimmatli vosita bo'lib, jinoiy ta' sir choralari va bo'shashtirilgan ijro o'rtasida o'rta asos bo'lib xizmat qiladi. Ular samarali va izchil amalga oshirilsa, qonun ustuvorligini ta'minlash, jamoat manfaatlarini himoya qilish va qonunlarga rioya qilish madaniyatini yuksaltirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar.

1. См.: Фойницкий И.Я. Учение о наказании в связи с тюрьмоведением. М., 2000. С. 56.
2. Так, по свидетельству Н.Д. Сергиевского, целям наказания посвящено более 100 юридических концепций (см.: Сергиевский Н.Д. Наказание в русском праве XVII века. СПб., 1887. С. 88, 113, 126).
3. Представители этого направления отвергали всякое правовое обоснование наказания, которое представлялось им как мщение государства (см.: Энциклопедический словарь / Издатели Ф.А. Брокгауз и И.А. Ефрон; под ред. К.К. Арсеньева, Ф.Ф. Петрушевского. Т. 39. СПб., 1891. С. 469).
4. Кант развивал теорию материального возмездия, утверждая, что «зло требует оплаты злом, только одно воздаяние по принципу равенства может определить меру и объем наказания либо равенство по силе действия» (см.: Философия Канта и современность / под общ. ред. Т.И. Ойзермана. М., 1974. С. 187–191).
5. Подробнее об этом см.: Письмо Президента РФ от 22 декабря 2000 г. № Пр-2489. Доступ из справ.- правовой системы «КонсультантПлюс»